

صنعت لیزینگ ایران

در سال ۲۰۰۷

سمیه حامدی

کارشناس ارشد برنامه ریزی، تحقیق و توسعه

شرکت لیزینگ صنعت و معدن

۱- مروری بر اقتصاد ایران:

اقتصاد ایران در سال ۲۰۰۷ در مقایسه با سال ۲۰۰۶ از رشد مناسبی برخوردار بوده است. در این سال تولید ناخالص داخلی ۶۲ میلیارد دلار افزایش یافت و از ۲۱۹ میلیارد و ۵۴۰ میلیون دلار به ۲۸۲ میلیارد و ۵۱۹ میلیون دلار رسید. به این ترتیب طی این سال ایران رشدی معادل ۶/۹ درصد را تجربه کرد. نرخ رشد تولید ناخالص داخلی سال ۱۳۸۵ معادل ۶/۲ درصد برآورد شده که در نتیجه در سال ۲۰۰۷ بخش واقعی اقتصاد از هفت دهم درصد افزایش در نرخ رشد اقتصادی برخوردار بوده است.

برآورد ارزش افزوده فعالیت‌های مختلف اقتصادی نشان می‌دهد که علت عمده افزایش نرخ رشد تولید را باید در افزایش نرخ رشد فعالیت‌های کشاورزی، ساختمان، حمل و نقل، خدمات شخصی، اجتماعی و خانگی، انبارداری و ارتباطات جست و جو کرد. چنان که سهم ارزش افزوده هر یک از فعالیت‌های مذکور در رشد تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۰۷، به ترتیب ۰/۹، ۰/۹، ۱/۵ و ۰/۴ درصد بوده است.

همچنین ارزش افزوده گروه نفت در سال ۲۰۰۷ گویای ۰/۸ درصد رشد در مقایسه با دوره مشابه سال قبل است. افزایش تولید و صادرات نفت خام، افزایش صادرات میعانات و مایعات گازی، تولید گاز طبیعی و نیز صادرات پروپان و بوتان از جمله علل اصلی رشد ارزش افزوده گروه نفت بوده است.

گروه صنایع و معادن از رشدی معادل ۱۰/۸ درصد برخوردار بوده است چنان که ۲/۷ واحد درصد از کل ۶/۹ درصد نرخ رشد اقتصادی را در دوره مورد بررسی تحقق بخشید. این سهم در مقایسه با دوره مشابه سال قبل ۰/۶ واحد درصد افزایش یافته است. نرخ رشد این گروه در سال ۲۰۰۶ معادل ۸/۵ درصد بوده است. در بین زیر بخش‌های این گروه، بخش صنعت، معدن و ساختمان به ترتیب نرخ

رشد ۸/۳، ۱۷/۷، ۱۹/۶ درصدی را به خود اختصاص داده‌اند. همچنین تولید اقلام عمده صنعتی همچون فولاد خام، محصولات فولادی، سیمان و انواع خودروی سواری به ترتیب ۳/۱، ۹/۷، ۱۳/۵ و ۳/۶ درصد رشد یافته است.

با آغاز دوره رونق در تولید ساختمان بخش خصوصی، ارزش سرمایه گذاری در این بخش نیز طی سال ۲۰۰۷ در مقایسه با دوره قبل ۸۰/۷ درصد رشد داشته است.

در این میان گروه خدمات بیشترین سهم از تولید ناخالص داخلی را در سال ۲۰۰۷ به خود اختصاص داده است. نرخ رشد این گروه در سال ۲۰۰۷ به ۶/۸ درصد رسید. نرخ رشد ارزش افزوده گروه خدمات در سال ۲۰۰۶ برابر ۶/۵ درصد برآورد شده است.

*ارائه شده برای چاپ در کتاب سال لیزینگ ۲۰۰۹ منتشر شده توسط مؤسسه یورو مانی.

جدول شماره ۱- تولید ناخالص داخلی و تشکیل سرمایه ثابت

۲۰۰۷	۲۰۰۶	
۲۸۲.۵۱۷	۲۱۹.۵۴۰	تولید ناخالص داخلی (میلیارد دلار)
۶.۹	۶.۲	رشد اقتصادی (%)
		تشکیل سرمایه ثابت ناخالص
۳۹.۴۵	۳۳.۴۹	ماشین آلات (میلیارد دلار)
۳۴.۲۰	۲۴.۸۰	ساختمان (میلیارد دلار)
منبع: گزارش تحولات اقتصادی ایران در بخش واقعی، بانک مرکزی ایران (سال ۲۰۰۷)		

برآورد ارزش افزوده فعالیت‌های مختلف اقتصادی نشان می‌دهد که علت عمده افزایش نرخ رشد تولید را باید در افزایش نرخ رشد فعالیت‌های کشاورزی، ساختمان، حمل و نقل، خدمات شخصی، اجتماعی و خانگی، انبارداری و ارتباطات جست و جو کرد.

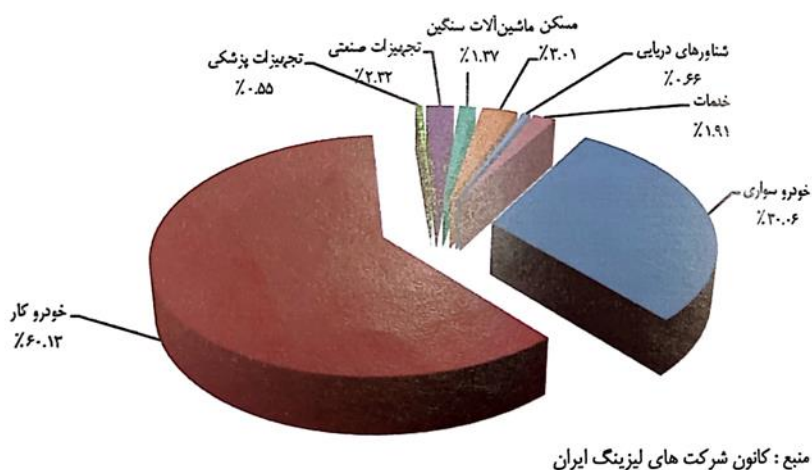
۲- مروری بر وضعیت بازار لیزینگ

مبلغ قراردادهای جدید صنعت لیزینگ ایران در سال ۲۰۰۷، ۱.۲ میلیارد دلار است. این رقم در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۳۰ درصد کاهش داشته که محدودیت‌های قانونی و دسترسی نداشتن به منابع مالی کافی در این سال از مهمترین دلایل این کاهش است. صنعت لیزینگ ایران به شدت وابسته به حمل و نقل است. همان طور که در جدول شماره ۲ آمده است. ۹۰ درصد حجم فعالیت لیزینگ در سال ۲۰۰۷ مربوط به خودروی سواری و خودروی کار بوده است. این در حالی است که با آغاز دوره رونق مسکن در ایران در سال ۲۰۰۶ تقاضا برای لیزینگ مسکن به شدت افزایش یافته و موجب کاهش سهم فعالیت لیزینگ‌ها در بخش حمل و نقل و

افزایش این سهم در بخش مسکن شده است. لیکن اعمال قوانین محدود کننده بر لیزینگ مسکن و منع انجام لیزینگ مسکن از سوی دولت با هدف جلوگیری از افزایش تقاضا و قیمت مسکن، سهم این حوزه را در سال ۲۰۰۷ کاهش داد.

شرکت‌های لیزینگ در ایران به شدت تمایل به متنوع سازی پرتفوی فعالیت خود خصوصاً در افزایش سهم تجهیزات صنعتی و کمک به رونق بنگاه‌های اقتصادی متوسط و کوچک دارند. همچنین سهم تجهیزات پزشکی و خدمات نیز رو به افزایش است. شرکت‌های لیزینگ ایرانی، اولین بار در سال ۲۰۰۷ اقدام به لیزینگ هواپیما کردند که بازار بسیار خوبی برای فعالیت است.

شکل شماره ۱-حجم عملیات لیزینگ به تفکیک حوزه ها

۹۰ درصد حجم فعالیت لیزینگ در سال ۲۰۰۷ مربوط به خودروی سواری و خودروی کار بوده است.

مبلغ قراردادهای جدید صنعت لیزینگ ایران در سال ۲۰۰۷، ۱.۲ میلیارد دلار است. این رقم در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۳۰ درصد کاهش داشته. محدودیت‌های قانونی و دسترسی نداشتن به منابع مالی کافی در این سال از مهمترین دلایل این کاهش است.

منبع: کانون شرکت‌های لیزینگ ایران

همچنین افزایش ۱۸ درصدی تشکیل سرمایه ثابت در بخش ماشین آلات و کاهش ۴۲ درصدی حجم فعالیت‌های لیزینگ در سال مذکور موجب کاهش نرخ لیزینگ از ۳.۲ درصد به ۳ درصد در سال ۲۰۰۷ شد.

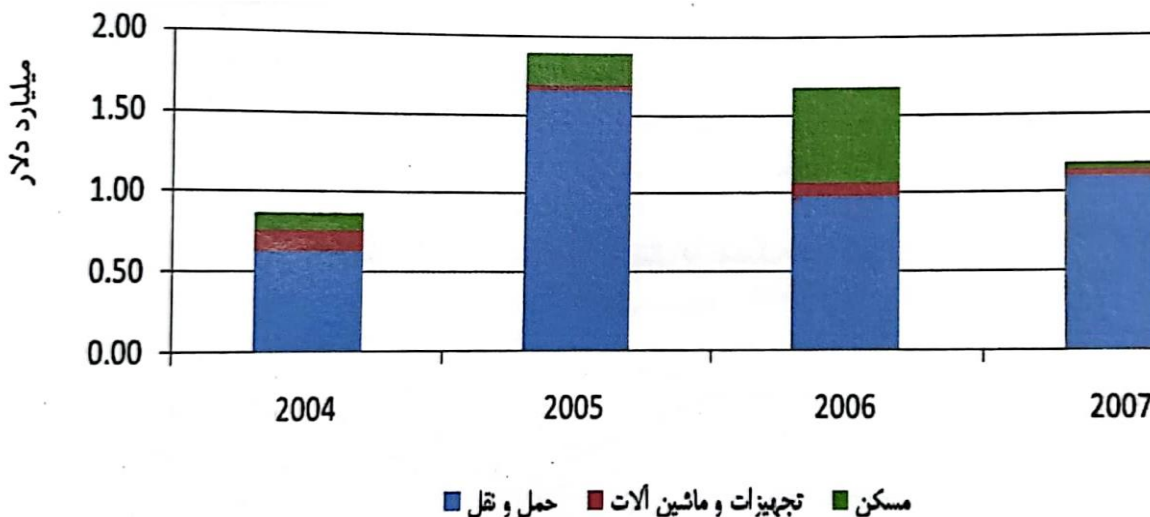
جدول شماره ۲- نرخ نفوذ لیزینگ

۲۰۰۷	۲۰۰۶	
۱,۱۷	۱,۰۶	حجم فعالیت لیزینگ بدون بخش مسکن (میلیارد دلار)
۳۹,۴۵	۳۳,۴۹	تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در بخش ماشین آلات
۳	۳,۲	نرخ نفوذ (%)
۱,۲	۱,۷	حجم کل فعالیت لیزینگ میلیارد دلار
۲۸۲,۵۱۷	۲۱۹,۵۴۰	تولید ناخالص داخلی (میلیارد دلار)
-۰,۴۲	-۰,۷۷	GDP penetration / Clarke

منابع: گزارش تحولات اقتصادی ایران در بخش واقعی (سال ۲۰۰۷) کانون شرکت های لیزینگ

پتانسیل رشد کجاست؟ صنعت حمل و نقل شامل خودروی کار، شناورهای دریایی و هواپیما، تجهیزات صنعتی و ماشین آلات یکی از مهمترین بخش های صنعت لیزینگ ایران به شمار می رود. جایگاه استراتژیک ایران در خاورمیانه و عبور کریدورهای شمال - جنوب و غرب - شرق از ایران، صنعت حمل را رونق می دهد. همچنین سیاست دولت ایران در سرمایه گذاری بیشتر به منظور افزایش رشد اقتصادی کشور نیز موید پتانسیل مناسب تجهیزات صنعتی و ماشین آلات برای فعالیت لیزینگ است. لیزینگ های ایرانی مجازند در ساخت و ساز مسکن به منظور ایجاد توازن در عرضه و تقاضا نیز سرمایه گذاری کنند.

شکل شماره ۲- روند فعالیت های لیزینگ

۳- تأمین سرمایه مورد نیاز:

منابع عمده تأمین مالی شرکت‌های لیزینگ در ایران شامل منابع مالی سرمایه‌ای و تسهیلات بانکی است. طی سال‌های اخیر با ورود شرکت‌های لیزینگ ایران، لیزینگ صنعت و معدن، رایان سایپا و لیزینگ غدیر به بورس اوراق بهادار امکان جذب منابع مالی سرمایه‌ای برای این شرکت‌ها فراهم شده است.

برای حل مشکل تأمین مالی شرکت‌های لیزینگ در سال ۲۰۰۷، ضوابط انتشار ابزار مالی "اوراق اجاره" به پیشنهاد هیأت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار و قانون بازار اوراق بهادار ایران در ۲۲ ماده و ۶ تبصره به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار رسید. بر اساس این مصوبه، شرکت‌هایی که در ایران به ثبت رسیده‌اند و حداقل دو سال از زمان تأسیس آنها می‌گذرد، می‌توانند به عنوان بانی، اقدام به انتشار اوراق اجاره کنند. دارایی باید ارزش بهره‌گیری در اجرای اهداف اوراق اجاره را داشته باشد، ارزش دارایی فیزیکی را در صورت لزوم کارشناسان رسمی دادگستری تعیین می‌کنند و مدت زمان اجاره نباید از ۸۰ درصد عمر مفید دارایی بیشتر باشد. در صورتی که اجاره بر اساس استانداردهای حسابداری، اجاره به شرط تملیک تلقی شود اوراق می‌تواند تا حداکثر به میزان ۹۰ درصد ارزش دارایی منتشر شود.

انتشار اوراق اجاره سه مزیت منحصر به فرد برای شرکت لیزینگ دارد:

- ۱- استفاده از این فرصت، نیاز شرکت‌های لیزینگ را برای تأمین مالی از طریق انتشار اوراق برطرف می‌کند.
  - ۲- انتشار اوراق اجاره، محدودیت‌های موجود در زمینه نرخ سود شرکت‌های لیزینگ را کاهش می‌دهد.
  - ۳- معمولاً سود اوراق هر سه ماه یک بار به سرمایه‌گذاران پرداخت می‌شود در صورتی که اقساط به صورت ماهانه دریافت می‌شود.
- در این حالت شرکت‌های لیزینگ با یک رسوب پول ۳ الی ۴ ماهه روبه‌رو هستند که خود منبع تأمین مالی تقریباً بدون هزینه‌ای برای این شرکت‌ها خواهد بود.
- شرکت لیزینگ صنعت و معدن به عنوان یکی از قدیمی‌ترین شرکت‌های لیزینگ ایران، تأمین مالی از طریق استفاده از ابزار مشتقه مالی و انتشار صکوک را در دستور کار قرار داده است.

۴- فضای قانونی لیزینگ

- ۴-۱- دستورالعمل اجرایی تاسیس، نحوه فعالیت و نظارت بر شرکت‌های لیزینگ

در سال ۲۰۰۷ بانک مرکزی ایران "دستورالعمل اجرایی تاسیس نحوه فعالیت و نظارت بر شرکت‌های لیزینگ" را بر اساس قوانین پولی و بانکی کشور تعیین کرد. بر اساس این دستورالعمل، صرفاً اشخاص حقوقی مجاز به اشتغال در عملیات لیزینگ‌اند و شرکت‌های لیزینگ هم ملزم به دریافت مجوز از بانک مرکزی‌اند.

۴-۲- آیین نامه نظام سنجش اعتبار

هیات وزیران در سال ۲۰۰۷ "آیین نامه نظام سنجش اعتبار" را به پیشنهاد بانک مرکزی ایران تصویب کرد که بر اساس آن شرکت اعتبارسنجی به رسمیت شناخته و نهادهای مالی هم ملزم شده‌اند اطلاعات مشتریان‌شان را با رعایت ملاحظات حقوقی، در اختیار این شرکت‌ها قرار دهند تا با تشکیل یک بانک جامع اطلاعاتی نهادهای مالی بتوانند ریسک اعتباری متقاضیان و مشتریان خود را به طور دقیق ارزیابی کنند.

براساس توافقات به عمل آمده با شرکت‌های اعتبارسنجی، شرکت لیزینگ صنعت و معدن به عنوان دومین شرکت لیزینگ عضو مرکز سراسری سنجش اعتبار، اجرای آزمایشی سیستم سنجش اعتبار را آغاز کرده است. سایر بانک‌ها و موسسات مالی و شرکت‌های بیمه نیز در حال پیوستن به این شبکه‌اند.

۴-۳- دستورالعمل شرکت‌های سازمان ساماندهی وصول مطالبات

اعلام دستورالعمل "شرکت‌های ساماندهی وصول مطالبات" از دیگر تحولات نظام بانکی است. بانک مرکزی ایران برای جلوگیری از بلوکه شدن منابع بانک، جلوگیری از کاهش دفعات گردش مطالبات، افزایش توانایی پاسخگویی (عرضه خدمات) به مشتریان و کاهش ریسک اعتباری، دستورالعمل تاسیس این شرکت‌ها را تدوین کرد.

۵- نتیجه گیری

فضای قانونی لیزینگ در ایران با تغییرات مناسبی مواجه بوده است و رفته رفته زمینه‌های لازم برای شکوفایی صنعت لیزینگ فراهم می‌شود. رشد مطلوب اقتصاد ایران منجر به افزایش تقاضای لیزینگ در دو بخش حمل و نقل و تجهیزات صنعتی شده است. شرکت‌های لیزینگ ایرانی با طرح توانمندی‌ها و سازوکارهای نوآور در این صنعت، "اجاره اعتباری" را از مرحله ساده به سوی اجاره مالی پیشرفته هدایت می‌کنند. همچنین با به کارگیری روش‌های نوین در اجاره به شرط تملیک بسترهای توسعه‌ای این صنعت را به لحاظ اجرایی فراهم می‌کنند و طیف وسیعی از کالاها همچون: خودروهای سبک و سنگین، ماشین آلات، مسکن، وسایل و تجهیزات پزشکی، اداری، ادوات کشاورزی، کشتی، هواپیما و لوازم مورد مصرف در صنایع نفت، گاز و پتروشیمی را به عنوان تجارب ارزشمند

لیزینگ به ثبت می‌رسانند. در حال حاضر نیز به کارگیری لیزینگ عملیاتی در دستور کار اغلب شرکت‌های لیزینگ ایرانی قرار دارد. نرخ بهره ۱۷ درصد، پتانسیل بالای تقاضای برای استفاده از محصولات لیزینگ و فراهم شدن ساز و کارهای قانونی، منجر به تبدیل شدن این صنعت به بازاری جذاب برای تأمین کنندگان منابع مالی می‌شود.

شرکت لیزینگ صنعت و معدن به عنوان یکی از قدیمی‌ترین شرکت‌های لیزینگ ایران، تأمین مالی از طریق استفاده از ابزار مشتقه مالی و انتشار صکوک را در دستور کار قرار داده است.

شرکت لیزینگ صنعت و معدن به عنوان دومین شرکت لیزینگ عضو مرکز سراسری سنجش اعتبار، اجرای آزمایشی سیستم سنجش اعتبار را آغاز کرده است.